

اندیشه‌های استراتژیک

بررسی و تحلیل مهم‌ترین تحولات

منطقه‌ی غرب آسیا، حوزه‌ی دیپلماسی و سیاست خارجی

شماره ۱۰۲

گزارش‌های هفتگی

دی ماه ۱۳۹۷

اندیشکده راهبردی تبیین

مجموعه گزارش‌های هفتگی

بررسی و تحلیل مهم‌ترین تحولات منطقه‌ی غرب آسیا، حوزه‌ی دیپلماسی و سیاست خارجی

شماره ۱۰۲

وبگاه اندیشکده: www.Tabyincenter.ir

نشانی: تهران، اقدسیه، خیابان شهید موحد دانش، خیابان نسترن، پلاک ۳۲، واحد ۱۱

کد پستی: ۱۹۵۷۶۶۴۷۳۱

تلفن: ۲۶۱۵۳۳۲۹

نمابر: ۸۹۷۷۱۹۶۴

فهرست

- ۶ خلاصه مدیریتی
- ۸ مهم ترین اخبار و تحلیل های منطقه
- ۸ ۱- آمریکا و مهار ترکیه در سوریه؟
- ۱۰ ۲- داستان پر پیچ و خم سوریه و اتحادیه عرب
- ۱۲ ۳- چرا التنف سوریه برای آمریکا مهم است؟
- ۱۴ مهم ترین اخبار و تحلیل های حوزه سیاست خارجی
- ۱۴ ۴- سفر وزیر امور خارجه به هند و تلاش برای جذب سرمایه خارجی

خلاصه مدیریتی

کثرت اخبار و سرعت بالای تحولات منطقه غرب آسیا موجب شد اندیشکده راهبردی تبیین تلاش کند در گزارشی ضمن طرح مهم‌ترین اخبار و تحولات منطقه، دلایل، اهداف و پیامدهای تحولات را به صورت هفتگی بررسی نماید. مبنای کار گزارش بر ارائه راهبردی‌ترین و مهم‌ترین اخبار و تحولات هفتگی قوام یافته است. علاوه بر بررسی اخبار و تحولات میدانی منطقه، پرداختن به اخبار و تحولات مرتبط با حوزه دیپلماسی و سیاست خارجی و ارائه تصویری مختصر از اهداف بازیگران این حوزه و پیامدهای این اخبار و تحولات، مقصود دیگر گزارش هفتگی اندیشکده راهبردی تبیین است.

عناوین مورد بررسی در این شماره:

مهم‌ترین اخبار و تحلیل‌های حوزه منطقه:

آمریکا و مهار ترکیه در سوریه؟

داستان پر پیچ‌وخم سوریه و اتحادیه عرب

چرا التنف سوریه برای آمریکا مهم است؟

مهم‌ترین اخبار و تحلیل‌های حوزه سیاست خارجی:

سفر وزیر امور خارجه به هند و تلاش برای جذب سرمایه خارجی

مهم‌ترین اخبار و تحلیل‌های منطقه

۱- آمریکا و مهار ترکیه در سوریه؟

فارغ از این که تصمیم دونالد ترامپ رئیس‌جمهور آمریکا در خصوص خروج نیروهایش از سوریه، عملی بشود یا نشود، اعلام این تصمیم یک پیامد سریع داشت و آن هم تصمیم ترکیه برای به تعویق انداختن حمله‌اش به مواضع کردها در شرق فرات بود. در این خصوص چند نکته قابل ذکر است؛

مقامات ترکیه از عملیات قریب الوقوع خود در شرق فرات خبر داده بودند. برخی خبرها هم از آمادگی یگان‌های نظامی آنها در نزدیک مرزهای با سوریه حکایت داشت. ترکیه اگرچه تلاش می‌کرد تا با رایزنی با آمریکا، نظر مساعد آن را برای حمله به کردها اخذ کند اما به چنین دستاوردی نرسید و لذا اعلام کرد که حمله را آغاز خواهد کرد. این وعده، به غایت توخالی بود چرا که آنکارا بدون رسیدن به یک جمع‌بندی با واشنگتن و انجام هماهنگی‌های نظامی، دست به چنین حمله‌ای نمی‌زد.

اعلام تصمیم ترامپ مبنی بر ضرورت خروج نیروهایش از سوریه، ترکیه را در فضایی مبهم قرار داد و طبیعی بود که آنکارا در چنین فضایی، دست به عملیات نزند. لذا اردوغان گفت که عملیات به تعویق افتاده است.

و حالا بولتون مشاور امنیت ملی ترامپ، گفته است که شرط خروج نیروهای نظامی کشورش از سوریه این است که ترکیه متعهد شود که به کردها حمله نخواهد کرد.

مهار ترکیه در قبال کردها، احتمالاً یکی از اهداف ترامپ از اعلام خروج نیروهایش از

سوریه نبوده است اما این مهار، حتما یکی از پیامدهای این تصمیم است. در شرایط فعلی، اگر ترکیه بخواهد اقدامی علیه کردها انجام دهد، به ظاهر مانع از خروج آمریکا از سوریه خواهد شد و از سوی دیگر حتی اگر اقدامی علیه کردها انجام ندهد، باز هم ضمانتی برای خروج آمریکا از سوریه وجود ندارد، به خصوص در شرایط فعلی که آمریکا برای خروجش، تقویمی هم اعلام نکرده است. ترکیه‌ای که بنا به گفتگوی تلفنی اردوغان و ترامپ، بنا بود به نوعی پلیس خوب شرق فرات باشد تا باقی‌مانده‌های داعش را از میان ببرد، اکنون با تناقض در رفتارهای واشنگتن روبروست. از سوی دیگر کردها و رفتار خصمانه ترکیه با آنها، بهانه‌ای مناسب برای آمریکاست تا به توجیه تداوم حضورش در سوریه و خروج تدریجی از آن پردازد.

۲- داستان پرپیچ و خم سوریه و اتحادیه عرب

داستان پر پیچ و خم اتحادیه عرب و سوریه، حالا دارد به پرده‌های پایانی‌اش نزدیک می‌شود. این داستان تا کنون، مراحل زیر را طی کرده است:

- ارائه طرح از سوی اتحادیه عرب برای پایان درگیری‌ها در سوریه

- تعلیق عضویت سوریه در تمامی نشست‌های اتحادیه عرب در تمامی سطوح تا زمان اجرای تعهداتش در چارچوب طرح اتحادیه عرب

- برگزاری نشست‌های اتحادیه عرب با کرسی خالی دولت سوریه و البته استقرار پرچم رسمی این کشور

- برگزاری نشست سران کشورهای عضو اتحادیه عرب در قطر در حالی که رئیس وقت ائتلاف ملی معارضان یعنی معاذ الخطیب بر کرسی سوریه تکیه زده بود و پرچم معارضان در کنارش قرار داشت

- برگزاری نشست‌های اتحادیه عرب با کرسی خالی سوریه و استقرار پرچم معارضان

- برگزاری نشست سران کشورهای عضو اتحادیه عرب در کویت با صندلی خالی سوریه اما پرچم رسمی این کشور

- بحث و تبادل نظر میان برخی کشورهای عربی برای حضور نماینده رسمی دولت سوریه در نشست سران کشورهای عضو اتحادیه عرب

روند تدریجی نفی معارضان و پذیرش نسبی و مجدد دولت اسد به‌عنوان نماینده رسمی

سوریه، از کویت آغاز شد. وقتی کویت حاضر نشد تحت فشارهای وارده از سوی برخی دولت‌های دیگر از جمله عربستان، نماینده معارضان را به نشست دعوت کند و حتی پرچم آن‌ها را به نمایش نگذاشت، ورق در اتحادیه عرب به حالت قبل بازگشت.

با وجود دست رد کویت به معارضان سوریه، نیاز بود تا زمان بگذرد و پیروزی‌های دولت سوریه و متحدانش بیشتر و بیشتر شود تا دولت‌های عربی یکی پس از دیگری، ضمن بازگشایی سفارتخانه‌هایشان در دمشق، از ضرورت حضور دولت رسمی سوریه در نشست اتحادیه عرب سخن بگویند.

در صورتی که گام پایانی محقق شود، اتحادیه عرب که زمانی معارضان اسد را به رسمیت شناخته و کرسی سوریه را در اختیار آن‌ها قرار داده بود، حالا به همه آنچه در قبال دمشق کرده است، پشت پا خواهد زد؛ گویی شرایط به قبل از بحران بازگشته است. حال سوال این است: اگر اتحادیه عرب از بشار اسد برای حضور در نشست آتی دعوت کند، آیا او این دعوت را اجابت خواهد کرد؟

۳- چرا التنف سوریه برای آمریکا مهم است؟

جان بولتون، مشاور امنیت ملی رئیس‌جمهور آمریکا به‌تازگی گفته است که فعلاً نظامیان این کشور از منطقه التنف در سوریه خارج نمی‌شوند. بر این اساس می‌توان گفت در ادبیات پُر تغییر مقامات آمریکایی در خصوص خروج از سوریه، حساب التنف از مناطق شرق فرات جدا شده است. اما چرا آمریکا به‌راحتی از التنف نخواهند گذشت؟ برخی از نکات مهم در این خصوص به شرح زیر است؛

گذرگاه التنف، پس از مرز سوریه و اردن (به‌سوی شرق)، نخستین و مهم‌ترین گذرگاه مرزی سوریه با عراق است. به عبارت دیگر التنف، جنوبی‌ترین گذرگاه مرزی سوریه و عراق است و از این منظر و به دلیل قرار داشتن این منطقه در میان سوریه، عراق و اردن، حائز اهمیت است.

گذرگاه التنف به صورت زمینی بغداد را از طریق الرطبه در غرب استان الانبار به السبع بیار و دمشق متصل می‌کند. این یعنی در صورت آزادسازی التنف، ایران می‌تواند به صورت زمینی به دمشق و سواحل مدیترانه دسترسی داشته باشد. این امر در مسائل مختلف از جمله کمک به بازسازی سوریه و گسترش روابط اقتصادی با این کشور موثر است.

دسترسی زمینی ایران به دمشق می‌تواند قدرت مانور میدانی و چانه‌زنی سیاسی محور مقاومت را افزایش داده و شرایط را برای طرف مقابل دشوار سازد. لذا ایالات متحده آمریکا و متحدانش سعی خواهند کرد تا به‌گونه‌ای عمل کنند که این مهم به‌هیچ وجه محقق نشود.

خروج آمریکا از التنف و تسری سیطره دولت سوریه بر آن، می‌تواند موجب هم‌افزایی

عراق و سوریه در مبارزه با تروریسم شود. اکنون برخلاف سال‌های قبل از بحران سوریه و حتی برخلاف برخی تنش‌های نه‌چندان مهم میان بغداد و دمشق در همین سال‌های بحرانی، روابط دو کشور با محوریت مبارزه با تروریسم در بالاترین سطوح تحکیم یافته است. اتصال یکپارچه دو دولت در مرزها، می‌تواند این هم‌افزایی را بیشتر سازد.

مهم‌ترین اخبار و تحلیل‌های حوزه سیاست خارجی

۴- سفر وزیر امور خارجه به هند و تلاش برای جذب سرمایه خارجی

وزیر امور خارجه کشورمان طی سفری سه‌روزه به دهلی، در نشست موسوم به «رایسینا» شرکت و پس از دیدار با برخی مقامات خارجی، با تعدادی از فعالان اقتصادی و سرمایه‌گذاران بخش خصوصی دیدار کرد.

اما سؤالی که باید به آن پاسخ داد این است که چه موضوعی سفر ظریف را در این برهه مهم‌تر می‌کند؟

تحلیل و ارزیابی

گرچه آنچه در ظاهر سفر وزیر خارجه را به هند متمایز می‌کند، شرکت وی در کنفرانس «رایسینا» است، با این حال، این تمام هدف سفر ظریف به هند نبوده و دیدارهای انجام شده نیز گویای اهدافی دیگر است.

پس از خروج یکجانبه آمریکا از برجام، قرارگیری این توافق در آستانه فروپاشی و بازاعمال مرحله‌ی دوم تحریم‌ها علیه کشورمان، بسیاری از سرمایه‌گذاران غربی - که پس از برجام با تبلیغات فراوان وارد ایران شده بودند - سرمایه‌گذاری و همکاری خود را با ایران متوقف کردند.

به نظر می‌رسد از مهم‌ترین اهداف سفر مذکور، جذب سرمایه‌گذاران خارجی بوده است. دستگاه دیپلماسی در تلاش است تا جهت جبران اثرات سوء تحریم‌های آمریکا، به‌عنوان جایگزین

بخشی از سرمایه‌گذاران خارج‌شده، با ایجاد مشوق‌ها و جذابیت‌هایی برای سرمایه‌گذاران هند، آنان را تشویق به حضور در اقتصاد ایران کند.

با این حال باید توجه داشت که فعالان اقتصادی در هند، تا حد بسیار زیادی تحت تأثیر تحریم‌های ایالات متحده قرار دارند و ترس از مجازات‌های آمریکا، در مواردی باعث می‌شود که آنان حتی از همکاری با ایران در حوزه‌های غیرتحریمی نیز امتناع کنند.

در نهایت، گرچه جذب سرمایه‌ی خارجی برای اقتصاد کشور مطلوب ارزیابی شده و باید یکی از کارویژه‌های وزارت امور خارجه باشد، باید توجه داشت که راه‌نمایی برون‌رفت از شرایط کنونی اقتصادی نبوده و راه‌حل را باید در توانمندی‌های داخلی و توجه به اقتصاد مقاومتی جستجو کرد.

کثرت اخبار و سرعت بالای تحولات منطقه غرب آسیا موجب شد اندیشکده راهبردی تبیین تلاش کند در گزارشی ضمن طرح مهم‌ترین اخبار و تحولات منطقه، دلایل، اهداف و پیامدهای تحولات را به صورت هفتگی بررسی نماید. مبنای کار گزارش بر ارائه راهبردی‌ترین و مهم‌ترین اخبار و تحولات هفتگی قوام یافته است. علاوه بر بررسی اخبار و تحولات میدانی منطقه، پرداختن به اخبار و تحولات مرتبط با حوزه دیپلماسی و سیاست خارجی و ارائه تصویری مختصر از اهداف بازیگران این حوزه و پیامدهای این اخبار و تحولات، مقصود دیگر گزارش هفتگی اندیشکده راهبردی تبیین است.

نشانی مادر شبکه‌های اجتماعی

@Tabyincenter

Tabyincenter.ir

نشانی پایگاه اینترنتی:

۰۲۱ - ۲۶۱۵۳۲۳۹

شماره تماس جهت اعزام سخنران: